

Het cruiseschip torende als een kolossale witte laagjestaart boven de kade in San Pedro uit. Of als een drijvend appartementengebouw. Het zag er in ieder geval niet uit als een oceaanboot. Liv en haar gezin gaven hun koffers af aan kruiers en liepen met hun rugzakken op de rug de vertrekhal binnen. Benjamin, haar man, keek geboeid naar de kade, die erop was gebouwd om duizenden mensen in schepen met vijftien dekken te krijgen.

Bij het inchecken vulde Liv op een formulier in dat noch zij, noch haar kinderen de afgelopen twee weken ziek waren geweest. Dat was een leugen. Sebastian en Penny waren acht en elf, en het was december – het waren wandelende bacillenbommen.

‘Je geeft toch aan dat niemand ziek is, hè?’ mompelde Nora naast haar. Nora’s zoon, Marcus, was net als Penny elf jaar, en ze hadden allebei dezelfde verkoudheid. June, Nora’s zesjarige dochter, hoestte.

‘Ja,’ fluisterde Liv terug.

Ze leverden de formulieren in. Ongetwijfeld loog iedereen en trapte niemand erin. Een agent met een knalgroene bril nam hun paspoorten in bewaring in ruil voor plastic identiteitsbewijzen die dienden als hutsleutel en betaalmiddel.

Penny staarde naar haar eigen ID-bewijs. ‘Dus hiermee kan ik van alles kopen?’

‘Als je moeder het autoriseert,’ zei de agent.

‘Autoriseer het!’ zei Penny, terwijl ze met de kaart naar Liv zwaaide.

‘Wat ga je dan kopen?’ vroeg Liv.

‘Van alles en nog wat.’

Ze werden tegengehouden door twee vrolijke jonge Australische vrouwen in witte uniformen voor het maken van een foto met op de

achtergrond een reddingsboei. Benjamin sloeg zijn arm om Liv heen, Penny en Sebastian gingen voor hen staan. Van dit soort familiefoto's werd je nooit echt blij. Liv was even groot als Benjamin. Ze merkte dat ze zich iets kleiner probeerde te maken, ook al was het belachelijk dat ze zich er iets van aantrok. Het was die dag abnormaal warm en ze wreef met een hand over haar klamme nek. Ze voelde dat ze een rood hoofd van de hitte had. Ze hield haar haren kort zodat ze zonder tijd te verliezen nog vóór haar werk kon gaan zwemmen, maar foto's herinnerden haar eraan dat haar anders zo praktisch ingestelde moeder vond dat ze het moest laten groeien. Sebastian, net als Liv blond, had op foto's altijd een enigszins verwilderde blik in zijn ogen doordat de flits hem aan het schrikken maakte. Penny vond het de laatste tijd leuk om allerlei filmsterachtige poses aan te nemen, alsof de wereld haar eigen rode loper was.

Ze maakten plaats voor Raymond en Nora die samen met Marcus en June voor de reddingsboei gingen staan. Liv keek toe. Ze waren zo knap, Raymond met zijn donkere, gladde huid, Nora, een bleke brunette met een glanzende paardenstaart, en de kinderen, zongebruind. Ze konden zo weggelopen zijn uit een advertentie van een gelukkig gezin, vader zwart, moeder blank, een gezin dat op internet ongetwijfeld veel onaangename reacties zou oproepen. Marcus was groot voor een kind van elf en had al iets van een afrokapsel, en June had vlechtjes. Raymond had zijn haar gemillimeterd voor een filmrol als smeris.

‘Is dit de voor-foto?’ vroeg hij na de cameraflits.

‘Zoiets,’ antwoordde een van de Australische vrouwen met een glimlach. ‘Maar u ziet eruit als op een na-foto.’

Liv had geen idee of ze Raymond hadden herkend. Ze dacht van niet. ‘Hij ziet er altijd uit als op een na-foto.’

‘Dat wil ik best geloven,’ zei het meisje.

‘O mijn god,’ verzuchtte Nora terwijl ze verder liepen. ‘We zijn nog niet aan boord of ze flirten al met hem.’

Ze zochten hun weg tussen de vele rondlopende passagiers, dwars door de centrale lobby met marmeren mozaïekvloer. Er stond een enorme kerstboom van drie dekken hoog.

‘Tjeetje,’ zei Sebastian zacht.

‘Het is net als in *De notenkraaker*,’ zei Penny. ‘Maar dan echt.’

Ze gingen met een glazen lift naar boven, langs de top van de boom, en verder door een gang met blauwe vloerbedekking. Liv en Nora hadden hutten naast elkaar geboekt, en Liv opende die van haar met de sleutelkaart. Binnen stonden een fles champagne en een schaal met fruit. De kasten waren van licht hout en de dekbedovertrekken waren marineblauw met wit. In een kleine zithoek stond een bank die uitgetrokken kon worden als bed voor de kinderen. Daarom gold de hut als een ‘suite’. Het leek allemaal groter door de spiegels, en de Californische zon scheen oogverblindend door de balkondeuren. Penny en Sebastian renden naar buiten om naar beneden te kijken.

‘Jullie mogen alleen op het balkon als een van ons erbij is,’ zei Liv. ‘Afgesproken?’

‘Afgesproken,’ riepen ze in koor. Ze renden terug naar binnen om te kijken wat er in de slim ingebouwde kasten en de laden zat. Marcus en June kwamen kijken hoe het er bij hen uitzag.

‘In onze hut is alles precies andersom,’ zei Marcus.

‘Raar hoor.’ June liet zich op bed ploffen, waardoor haar vlechtjes dansten. ‘Ik voel me net in spiegelland!’

Door de luidspreker in de hut klonk een stem die de reddingsbootoefening aankondigde.

‘Wat is dát?’ vroeg June.

Hun stewardess stak haar hoofd om de hoek van de deur. Ze heette Perla, was heel klein en had zwart haar met een scheiding in het midden. Ze liet hun zien waar ze in de bergkast de zware reddingsvesten van oranje schuimrubber konden vinden, en wees op de scheepsplategrond het punt aan waar ze zich in geval van nood moesten verzamelen.

‘Moeten we echt in de reddingsboten?’ vroeg Sebastian.

‘Nee,’ zei Perla lachend. ‘Ze laten alleen zien hoe je erin moet komen, voor het geval dat.’

De twee gezinnen liepen de gestoffeerde trappen af, langs de bemanningsleden die in de trapportalen stonden. Op de verzamelplek in de Yacht Club Bar legde een elegante jongeman met een microfoon – een

danser? – de noodprocedure uit. Alle andere passagiers leken wel tachtig. Er waren geen andere kinderen. Penny en Sebastian begonnen zich aan te stellen en deden net alsof ze verdronken, en June huppelde in het rond. De oude mensen bekeken hen met een angstvallig glimlachje. Marcus zat naast zijn ouders.

‘Ik heb honger,’ zei Penny. ‘Dit duurt veel te lang.’

Liv streek over Penny’s kastanjebruine haar. Haar kind, altijd honger, altijd haar woordje klaar.

‘Ik kan nu maar beter niet aan de *Titanic* denken, hè?’ merkte Raymond op, en hij klikte de gesp op zijn borst dicht.

‘Ja, juist wel,’ antwoordde Nora. ‘Probeer maar te bedenken hoe je ervoor moet zorgen dat we niet doodgaan als we zinken.’

Benjamin zei: ‘Je weet toch dat de oranje reddingsvesten en de lichtjes er alleen voor bedoeld zijn om de lichamen te vinden.’

‘Volgens mij is dat in vliegtuigen zo,’ zei Liv.

‘Het is onwaarschijnlijk dat we zullen zinken,’ meldde Marcus.

‘Dat weet ik, schatje,’ zei Nora tegen haar zoon. ‘We maken een grapje.’

Het noodsignaal klonk en Marcus sloeg zijn handen over zijn oren en begroef zijn vingers in zijn krullen.

‘Sorry!’ Nora drukte haar handen op die van hem. ‘Het is zo voorbij.’ Zeven korte stoten van de hoorn en één lange. Daarna mochten ze weer gaan.

Liv controleerde de glucosemeter aan Sebastians broekriem. ‘Kom, we gaan naar de cafetaria.’

‘Is die dan open?’ vroeg Nora.

‘Volgens mij is die altijd open.’

‘Ik ga uitpakken,’ zei Benjamin, wat betekende dat hij een dutje wilde gaan doen. Raymond wilde kijken of de fitnessruimte wat voorstelde. De mannen namen de reddingsvesten van de anderen mee.

Tijdens de wandeling naar de cafetaria stak Nora haar arm door die van Liv en legde haar hoofd op haar schouder, waardoor Liv zich buitensporig groot voelde. ‘Ik hou van je. Dit was een geniaal idee.’

De kinderen pakten dienbladen en ze kregen allemaal precies wat ze

wilden: Chinese noedels voor Penny, gefrituurde kipvleugeltjes voor Sebastian, sushirolletjes voor Marcus, *taquitos* voor June. Terwijl ze keek hoe ze zaten te eten, voelde Liv haar hoofd tot rust komen, voelde het voortdurende malen minder worden. Het voeden van de kinderen, zelfs al had je alle beschikbare middelen, vereiste zoveel planning en overleg. De zorg voor de volgende maaltijd begon eigenlijk al als je de resten van de laatste aan het opruimen was. Maar de komende twee weken zou ze zich niet hoeven te bekommeren over de lunch, het avondeten of de tussendoortjes. Dat onrustige jager-verzamelaardeel van haar hersens, dat een hoop kracht opslokte en de andere geestvermogens liet afnemen – dat kon ze nu gewoon uitschakelen.

De cruise was Livs idee geweest. Nora's moeder was aan het begin van de zomer gestorven aan alvleesklierkanker: snel en pijnlijk. Na haar dood was Nora overvallen door golven van verdriet, enorme huilbuien waardoor ze bijna niet meer kon ademen en praten. Haar moeder was een probleemgeval geweest, een borderliner, soms helemaal niet aanwezig in haar leven. Toen ze acht waren, had ze Nora naar Livs familie gestuurd om daar te wonen omdat haar nieuwe echtgenoot geen kinderen om zich heen duldde. De nichtjes hadden twee jaar lang een slaapkamer gedeeld, tot het nieuwe huwelijk mislukte en de moeder, alsof er niets was gebeurd, weer op de stoep stond. Nora was altijd wrokkelig geweest over de grilligheid van haar moeder, en kritisch over moederschap in het algemeen. Niemand had voorzien dat het verlies haar zo hard zou raken.

Nora had Liv in oktober wanhopig opgebeld om over de plannen voor kerst te praten. Ze wilde niet naar Philadelphia om bij de ouders van Raymond te logeren als ze zich zo beroerd voelde. Ze wilde niet naar Livs ouders, het adoptiegezin van haar kindertijd waarin zij zich zo verlaten had gevoeld. En ze wilde ook niet thuis zijn in L.A., waar ze zich door de helderblauwe luchten en de lege snelwegen nog meer alleen en kwetsbaar zou voelen. Ze wilde met familie zijn maar ook weer niet. Ze wilde kerst vieren, maar zonder het kerstgevoel.

Liv was pragmatisch, een probleemoplosser. Dat had ze van haar moeder, een spijkerharde advocaat uit Colorado. Zij geloofde dat er

altijd nog een derde weg was, als er geen aanvaardbare mogelijkheid meer over was, en zij geloofde dat je problemen gewoon moest oplossen met geld, wanneer dat mogelijk was. Ze vond op internet een cruise van twee weken langs de kust van Mexico en Midden-Amerika, waarbij ze ver genoeg het Panamakanaal in zouden varen om de sluisen in werking te zien – een lokkertje voor haar technische echtgenoot – en dan weer terug in noordelijke richting naar L.A. Alleen de twee gezinnen, Liv en Nora en hun echtgenoten en kinderen. Ze zouden niet hoeven vliegen, ze konden in San Pedro aan boord gaan. Raymond had even geen filmklus, en Livs kantoor was tijdens de kerstdagen gesloten. Benjamin kon zijn eigen werkschema bepalen zolang zijn projecten er niet onder leden. Ze hadden dus allemaal tijd om Nora mee op vakantie te nemen.

‘Je zegt altijd dat cruises ordinair zijn,’ zei Benjamin toen Liv het voorstelde.

‘Dat zijn ze ook.’

‘En een nachtmerrie voor het milieu.’

‘Daarom is het juist zo’n goed idee. Dan willen mijn ouders niet mee vanwege de fossiele brandstoffen en het norovirus. Jouw ouders willen naar Cuba. Dus niemand is gekwetst. Alleen wij, en het is anders dan anders. Het is precies wat Nora wil.’

‘En de fossiele brandstoffen dan?’

Ze voelde een lichte huivering van schuld. ‘Het schip vaart sowieso.’

Benjamin zei ja, en Liv belde Nora, die opnieuw begon te huilen, en daarna gingen ze online om de hutten te bekijken.

De kinderen zouden met hun achterneefje en achternichte kunnen spelen. Toen Nora tijdens de zomer op Livs bank had zitten huilen, maakte ze zich ook zorgen om Marcus. Toen hij vijf was kende hij alle landen en hoofdsteden van de wereld. (Penny, die net zo oud was, kende Colorado, Disneyland en Santa Monica, waar ze haar lessen moderne dans volgde.) Bepaalde dingen, zoals het noodsignaal, waren voor Marcus onverdraaglijk, maar hij vertoonde niet alle kenmerken voor een duidelijke diagnose. Nora was op zoek gegaan naar een school die oog zou hebben voor zijn sterke punten en zijn problemen. Ray-

mond wilde een school waar ook andere zwarte kinderen op zouden kunnen zitten. Liv had hen overgehaald om de school van Penny en Sebastian te proberen. Die school was klein, progressief, en probeerde in ieder geval leerlingen met verschillende achtergronden binnen te halen. Hun late aanvraag werd geaccepteerd, en Marcus leek zich er gelukkig te voelen. Zijn leraar ontwikkelde speciaal voor hem een aardrijkskundeproject, en hij mocht lezen wat hij maar wilde.

Dus nu zaten Penny en Marcus in de zesde klas van dezelfde school, en ze zouden samen opgroeien, bijna zoals hun moeders dat hadden gedaan. Vroeger, in lang vervlogen tijden, zouden de twee kinderparen al vanaf de geboorte voor elkaar bestemd zijn geweest, en Liv zou dat prima hebben gevonden. Sebastian en June waren dol op elkaar, als twee puppy's, ook al was June jonger. Sebastian, lief en volgzaam, zou als hij groot was in handen kunnen vallen van een of ander beschadigd meisje dat hem de schuld zou geven van haar pijn. Wat Liv betrof hadden Sebastian en de grappige, nieuwsgierige June elkaar nu al best het jawoord hebben mogen geven, dan was dat vast geregeld.

Aan de tafel in de cafetaria bestudeerde Nora het activiteitenprogramma. In de Kids' Club werd een avondfilm vertoond, een van de *Madagascar*-films. Het schip kwam in beweging, en de kinderen renden naar het dek en leunden tegen de geverniste, honingkleurige reling. De boegschroeven lieten het blauwe water wit tegen de kade kollen. Liv hoopte dat Benjamin vanaf het balkon toekeek. Het statige wegvaren van San Pedro was majestueus, met het kielzog dat eruitzag als een kanten kleedje, en met de kleine bootjes beneden hen.

Nadat ze open zee hadden bereikt en het schip hadden verkend – langs het schreeuwerige casino en met verbijsterde blikken op de vreselijke schilderijen van martini's en auto's die te koop waren – installeerden de kinderen zich om de film te zien. De begeleiders leken redelijk betrouwbaar. Deb, een Nieuw-Zeelandse, beloofde dat ze vlak bij Sebastian zou gaan zitten voor het geval zijn monitor ging piepen, en Liv en Nora gingen zich omkleden voor een diner met alleen volwassenen.

Toen ze terugkwam in de hut lag Benjamin op het bed en ontwaakte

net uit zijn dutje. ‘Wacht eens, dus we kunnen ze gewoon dumpen in de Kids’ Club?’ vroeg hij.

‘Mooi toch?’

‘En dat vinden ze prima?’

‘Ze kijken naar tekenfilms met dieren. Zoveel houden ze ook weer niet van ons.’

‘O mijn god,’ zei Benjamin, en hij woelde met zijn handen door zijn haar. ‘Dit is ongelofelijk.’

‘Heb je de boegschroeven gezien toen we vertrokken?’

‘Alleen als ze aan de binnenkant van mijn oogleden te zien waren.’

Liv douchte en trok een katoenen jurk aan, en Benjamin nam haar plaats in de badkamer in. De alziende spiegels in de hut lieten niets te raden over, en ze wenste dat ze slanker was, en vervolgens wenste ze dat ze dat niet wenste. Haar haren zagen er de laatste tijd een beetje stroachtig uit. Ze duwde de korte plukjes achter haar oren.

Tijdens het eten bestelde Raymond champagne bij de Russische sommelier. ‘Op Liv,’ zei hij, ‘voor het beste idee sinds de uitvinding van kinderschoenen met klittenbandsluiting.’

Liv maakte een protesterend geluid maar hield toch haar glas omhoog.

‘En voor het feit dat ze mijn leven meestal beter managet dan ikzelf doe,’ voegde Nora eraan toe.

Liv glimlachte. ‘Niet iedereen zal me dat laten doen.’

Zij had Nora voorgesteld aan Raymond. Hij had in de allereerste film die Liv had geproduceerd een luitenant-ter-zee ze klasse gespeeld, en was genomineerd voor een Image Award van de NAACP. Liv had Nora uitgenodigd voor het feest en haar een jurk geleend. Nora droeg haar haren opgestoken in een donkere wrong, en de hals van de jurk hing aantrekkelijk laag gedrapeerd over haar smalle schouders. Ze had een hartvormig, onschuldig gezicht en was vertederend klein, waardoor Liv het gevoel kreeg dat zijzelf een Noorse reuzin was, vooral als ze hoge hakken aanhad. Toen ze zich met hun drieën bij een statafel te goed deden aan de hapjes die werden geserveerd, had Raymond, de acteur, al zijn duizelingwekkende fysieke kwaliteiten in de strijd ge-

goed en zich tot Nora gewend, en op dat moment wist Liv dat ze te veel was en was ze op zoek gegaan naar een drankje.

Zodra ze de champagne ophadden, bracht de Russische sommelier hun een fles rosé. Op zijn naamplaatje stond: YURI. ‘U was die astronaut in die film,’ zei hij, terwijl hij een bodempje rosé in Raymonds glas schonk om hem te laten proeven.

‘Dat klopt,’ zei Liv. De astronautenfilm was ook een film van haar geweest.

‘Ik wist het! Ik kijk in mijn hut vaak naar films.’

‘Dankzij haar is de film er gekomen.’ Raymond wees naar Liv, maar de sommelier was niet geïnteresseerd in de productie, alleen maar in filmsterren.

Er was kaviaar met toast, met zure room, ei en gehakte uitjes. Het werd geserveerd op kleine zilveren bordjes.

‘Een blijk van mijn bewondering,’ zei Yuri met een lichte buiging, ‘kaviaar uit mijn land.’

Liv nam een hapje, de zilte kraaltjes spatten uiteen op haar tong. Er was soep, en vis, en citroentaart. Ze werd op een aangename manier een beetje teut, wat haar en Benjamin in een restaurant in L.A. nooit gebeurde omdat ze daar nog naar huis moesten rijden.

Ze haalden de kinderen op bij de Kids’ Club en gingen terug naar de hutten. Door het deinen van het schip leek het lopen over het tapijt in de gang afwisselend op een wandeling heuvelop en heuvelaf. De kinderen renden omlaag, lachend, en toen de gang opnieuw omhoogliep, deden ze alsof ze met moeite tegen een berg op klauterden. Toen ze voor de deuren van de hutten stonden en elkaar welterusten wensten, waren er afscheidszoenen over en weer waaruit moest blijken hoe blij ze waren. Op het voeteneinde van het bed lag een handdoek die in de vorm van een zwaan was gevouwen.

De volgende ochtend bracht Benjamin Penny en Sebastian naar de Kids’ Club, waardoor Liv in het brede, zachte bed tussen de schone, gestreken lakens heerlijk kon genieten van de lege hut. Gestreken lakens herinnerden haar altijd aan haar oma, die de stof om de strijkplank wikkelde zodat het laken de vloer niet raakte. Gladgestreken la-

kens waren voor haar het ultieme voorbeeld van zowel de positieve als de negatieve kanten van huishoudelijk werk.

Bij de lunch ontmoetten ze een Argentijns gezin, chic en aantrekkelijk, de vader met zilvergrijs haar, de moeder met een gezicht waar op een discrete, zo te zien kostbare manier aan was gesleuteld. Alleen haar voorhoofd hadden ze ongemoeid gelaten. Ze hadden twee knappe kinderen in de tienerleeftijd, een jongen en een meisje, en ze zouden de volgende ochtend allemaal in Acapulco aan wal gaan. Na een kort onderling overleg besloten Liv en Nora niet met hen mee te gaan. Waarom zou je aan wal gaan in een land waar mensen onthoofd werden en het eten barstte van de ziektekiemen? Ze hadden hier alles wat ze nodig hadden.

Marcus bestudeerde de kaart aan een wand vlak bij de brug waarop een officier ieder uur de positie van het schip bijhield. Nora stond naast haar zoon en besprak met hem het reisschema, het eindpunt in Panama en de terugtocht langs de kust.

Die avond had de handdoek op bed de vorm van een olifant. Liv en Benjamin hielpen Penny en Sebastian in hun pyjama's, daarna gingen ze naar de hut van Nora en Raymond, die eigenlijk veel te klein was voor zoveel mensen, voor een verhaaltje voor het slapengaan. Raymond las voor uit *Schateiland*, waarbij hij alle piratenstemmen voor zijn rekening nam. Het boek was zwaardere kost dan Liv zich herinnerde, maar omdat Raymond het voorlas, maakte dat niet uit. Als voorlezer voor het slapengaan was hij echt de kers op de taart. De meeste echtgenoten van andere vrouwen zorgden er juist voor dat je je eigen echtgenoot meer waardeerde, maar dat gold niet voor Raymond. Marcus en June lagen tegen hem aan in het grote bed. Liv lag naast Benjamin op het uittrekbed en viel in slaap. Sebastian moest haar een por geven toen het tijd was om terug te gaan naar hun eigen hut.

De volgende ochtend lagen ze voor anker in de blauwe zee voor Acapulco. Liv ging aan dek een stukje joggen en kwam daar haar man tegen. Hij had een notitieboekje in zijn hand, waarin hij een schets aan het maken was van de laadbomen waar de reddingsboten aan hingen. Ze hield van Benjamins vermogen om helemaal op te gaan in de con-

structie van dingen, ook al had ze soms het gevoel dat ze hem fysiek moest lostrekken om hem weer met beide benen op de grond te krijgen.

Liv en Nora speelden na de lunch voor de lol een partijtje tafeltennis, daarna gingen ze in een ligstoel zitten lezen en praten. Benjamin noemde dat hun ‘oestro-klem’, de manier waarop de twee vrouwen zonder enig besef van tijd urenlang konden praten. Ze konden waar ze ook zaten met elkaar in gesprek raken, waarbij kinderen en mannen voor hen even niet bestonden. Ze konden eindeloos over oppervlakkige dingen praten, maar ook over diepzinnige dingen, zonder gêne. Ze deelden een vocabulaire uit hun kindertijd, een referentiekader. Oude dames keken vertederd naar hun mooie kinderen in zwemkleding – de sproeterige Penny en de vlasblonde Sebastian, de grote Marcus met zijn lange benen en de kleine June met haar vele vlechtjes. Liv voelde zich net een jonge moeder in een roman van Scott Fitzgerald, stralend van levenslust. Als ze parels om had gehad zouden deze erdoor oplichten.

Liv zag die dag enkele keren dat mensen in bootjes aan wal werden gebracht en ze vroeg zich af of ze ook niet hadden moeten gaan. Dat was iets waar ze aan probeerde te werken: niet altijd haar beslissingen achteraf in twijfel trekken, zich afvragend of ze de foute beslissing had genomen. Maar hoe kon je weten of je de juiste beslissing had genomen als je maar één weg zag?

Het Argentijnse gezin kwam terug van hun excursie. Ze zagen er afgemat en verhit uit. ‘We zijn wezen snorkelen op een catamaran,’ zei de tienerdochter. ‘Ik heb vier keer overgegeven.’

Misschien was dat alles wat Liv nodig had – iemand die de weg die je niet hebt gekozen uitprobeert en daarover verslag komt uitbrengen.

Onder het eten namen ze de dag door. Raymond vertelde dat de Braziliaanse trainster in de fitnessruimte hem een van de speciale behandelingen had proberen aan te praten.

Nora trok een gezicht. ‘Ze wil je alleen dik met modder besmeren en je in folie wikkelen.’

‘Is dat de behandeling?’ vroeg Liv. Ze had geen idee gehad wat dat soort advertenties probeerde te verkopen. Pillen? Darmspoelingen?

‘Volgens mij zetten ze elektroden op je... probleemgebieden,’ zei Nora.

‘Wacht eens even,’ zei Benjamin, ‘denkt die vrouw nou echt dat *Raymond* probleemgebieden heeft?’

‘Is het erg dat ik toch in de verleiding ben om het te proberen?’ vroeg Raymond.

‘Ja!’ antwoordde de rest in koor.

Na het eten kwamen ze in de andere hut bij elkaar om Raymond te horen voorlezen. De kinderen zaten met van angst opengesperde ogen te luisteren naar het verhaal over de Zwarte Vlek, zoals Liv dat ook ooit had gedaan.

‘Als ik een van de personen in *Schateiland* was geweest,’ zei Sebastian, half verscholen onder haar arm, ‘zou er helemaal geen boek zijn, want meteen als er iets ergs gebeurde, zou ik gewoon naar huis vluchten.’

‘Ik zou een piraat zijn,’ fluisterde June gesmoord tegen haar vaders schouder.

‘Je zou een geweldige piraat zijn,’ zei Raymond tegen haar. ‘En dan kan Sebastian zorgen dat thuis alles goed gaat. Dat is ook belangrijk.’

Liv bedacht weer eens dat ze blij moest zijn met Nora en Raymond, en ze hen nooit als vanzelfsprekend moest beschouwen. Ze waren haar familie, en ze waren ook de familie die zij had gekozen, en ze hield van hen en vond dat ze erg geboft had. De hel, dat zijn de anderen. Als dat waar was, moest je alleen de mensen zien te vinden die niet in die hel waren, en hun in je leven een plaats geven.